

OBSAH

Miroslav Šesták (Praha) K životnímu jubileu 70 let univ. prof. PhDr. Jaroslava Valenty, DrSc.	15
Souborná bibliografie 1946-2000	23
I. ČEŠI, SLOVÁCI A JEJICH SOUSEDÉ	
Miroslav Hroch (Praha) Mají malé národy místo v dějinách Evropy?	63
Eduard Maur (Praha) Historické vědomí dnes - kritická reflexe, zmatek nebo záměrná destrukce?	71
Alexander Ort (Praha) Evropa a multipolarita	79
Zdeněk Šamberger (Praha) Geneze moderní české demokratické tradice (František Palacký, Karel Havlíček a T. G. Masaryk, Edvard Beneš)	83
Josef Johanides (Praha) František Martin Pelcl a jeho proslavení potomci	107
Božena Gracová (Ostrava) Stereotypy sousedních národů a česká studující mládež	113
Eva Irmanová (Praha) Maďarská reflexe střední Evropy. Jednotný stát, federace nebo společenství států?	131
Vladislav Šťastný (Brno) Místo Václava Žáčka v rozvoji české historické polonistiky	153
Emil Voráček (Praha) K otázce duchovních kořenů eurasijství	165
Radomír Vlček (Brno) Rusko, severní Kavkaz a kníže Alexandr A. Bezbobrodko. (Příspěvek k dějinám expanze ruského imperia druhé poloviny 18. století)	177

II. DEMOKRACIE, NÁRODNOSTNÍ OTÁZKA A STÁTNOST

- Eva Broklová (Praha)
T. G. Masaryk v politickém systému První republiky 193
- Manfred Alexander (Köln)
Die Deutschen in den böhmischen Ländern und die Entstehung der Tschechoslowakischen Republik
(Němci v českých zemích a vznik Československé republiky 1918) 201
- Ladislava Tejchmanová (Praha)
Státně bezpečnostní zájmy orgánů politické správy a sledování politických stran za předmnichovské republiky 1918-1938 211
- Zdeněk Kárník (Praha)
Čeští sociální demokraté a komunisté mezi Prahou a Moskvou za polsko-sovětské války v létě 1920 229
- Dan Gawrecki (Opava)
K rozdílným pohledům české, polské a německé historiografie na národnostní vývoj v rakouském Slezsku 1848-1918 239
- Milan Myška (Ostrava)
Zápas Čechů o Hlučínsko (před r. 1920) 255
- Peter Švorc (Prešov)
Zápas o Podkarpatskú Rus v 20. letech 20. století na půdě Spoločnosti národov 267
- Eduard Kubů (Praha)
Edvard Beneš očima manželky rakouského diplomata. Z deníku pani Hedwigy Markové (1925-1938) 285
- Ladislav Hladký (Brno)
Masarykovy problémy s Jihoslovany 293
- Jerzy Tomaszewski (Warszawa)
Wyprawa Słowaków z Ameryki w Polsce: maj 1938 r.
(Výprava Slováků z Ameriky v Polsku: květen 1938) 301
- Jaroslav Vaculík (Brno)
Češi v meziválečném Polsku 311
- ## III. PROBLÉMY MEZINÁRODNÍ STABILITY
- Jindřich Dejmek (Praha)
Politické vztahy Československa a Velké Británie v době první labouristické vlády (leden-listopad 1924) 321

Bohumila Ferenčuhová (Bratislava)	
Louis Barthou a československá zahraniční politika roku 1934	339
Andrzej Essen (Kraków)	
Odgłosy akcji lorda Rothermere w Polsce w 1927 r. (Z problematyki propagandy rewizjonistycznej w międzywojennej Europie) (Ohlas akce lorda Rothermerea v r. 1927 v Polsku (Z problematyky revizionistické propagandy v Evropě v meziválečném období)	355
Luboš Švec (Praha)	
Nastolení autoritativního režimu v Lotyšsku a postoj československé diplomacie a publicistiky	363
Vladislav Moulis (Praha)	
Zločinná oběť: Genrich Grigorjevič Jagoda	375
Jan Němeček (Praha)	
K slovensko-jugoslávským vztahům 1939-1941	385
Jaroslav Horejšek (Olomouc)	
Nezdařený pokus o kapitálovou investici v Jugoslávii v meziválečném období	399
IV. V KONTEXTU DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY	
Piotr Wandycz (New Haven)	
Czechoslovakia in the proceedings of the Polish government in exile 1939-1941 (Československo v jednáních polské exilové vlády v letech 1939-1941)	409
Zdeněk Jindra (Praha)	
Dva nové zbrojní závody Kruppova koncernu ve Slezsku za 2. světové války	421
Rudolf Žáček (Opava)	
K postoji českého domácího odboje k Polsku a polského k Československu za 2. světové války	441
Jan Wanner (Praha)	
Britsko-francouzská strategie ve Středomoří 1939-1940	455
Andrzej Kastory (Bochnia, Polsko)	
Finlandia v polityce mocarstw 1939-1940 (Finsko v politice velmocí 1939-1940)	473
Bohuslav Litera (Praha)	
K významu lend-lease pro sovětskou válečnou ekonomiku	491
Mečislav Borák (Opava)	
Zločin v Katyni a jeho české a slovenské souvislosti	505

V. KONTINUITA A DISKONTINUITA POVÁLEČNÉHO VÝVOJE

- Dušan Kováč (Bratislava)
Slovenskí Nemci vo vysídľovacích plánoch na konci druhej svetovej vojny 525
- Václav Pavlíček (Praha)
O legalitě a legitimitě transferu německého obyvatelstva z Československa 535
- Pavol Petruf (Bratislava)
Československo-francúzske politické vzťahy v rokoch 1945-1948 545
- Katarína Zavacká (Bratislava)
Cenzúra v Československu v rokoch 1945-1948 555
- Ivan Kamenec (Bratislava)
Politické manifesty slovenských kultúrnych pracovníkov v rokoch 1936-1948 567
- Igor Lukes (Boston)
Operace Velký metař: kapitola z dějin studené války 575
- Jiří Vykoukal (Praha)
Vzdělání a poválečná rekonstrukce. Polské vysoké školy v prvních poválečných letech 601
- Józef Lewandowski (Skogås, Švédsko)
**„Nieobjęta dla ludzkiego oka“
(„Lidské oko ji neobsáhne“)** 617
- Jan Rychlík (Praha)
První polistopadový konflikt v slovensko-českých vztazích: vznik nezávislých slovenských odborů a ustavení Československé konfederace odborových vztahů 631

CONTENTS

Miroslav Šesták (Praha) The 70th Birthday of Jaroslav Valenta	15
Jaroslav Valenta's Bibliography	23
I. CZECHS, SLOVAKS, AND THEIR NEIGHBOURS	
Miroslav Hroch (Praha) Is There a Room for Small Nations in European History?	63
Eduard Maur (Praha) Contemporary Historical Consciousness - Critical Reflection, Chaos or Intentional Destruction?	71
Alexander Ort (Praha) Europe and Multipolarity	79
Zdeněk Šamberger (Praha) The Origins of Modern Czech Democratic Tradition (František Palacký, Karel Havlíček and T. G. Masaryk, Edvard Beneš)	83
Josef Johanides (Praha) František Martin Pelcl and His Noted Descendants	107
Božena Gracová (Ostrava) Stereotypes of Neighbouring Nations and the Czech Students	113
Eva Irmanová (Praha) Hungarian Reflection on Central Europe: Unified State, Federation or Commonwealth of States?	131
Vladislav Št'astný (Brno) The role of Václav Žáček in Development of the Polish Studies in the Czech Science	153
Emil Voráček (Praha) The Question of Intellectual Roots of Eurasian Thought	165
Radomír Vlček (Brno) Russia, Northern Caucasus, and Prince Alexander A. Bezborodko (A Contribution to the History of the Russian Empire in the Second Half of the 18th Century)	177

II. DEMOCRACY, NATIONALITY QUESTION, STATEHOOD

- Eva Broklová (Praha)
T. G. Masaryk in Political System of Prewar Czechoslovakia 193
- Manfred Alexander (Köln)
Germans in the Czech Lands and the Birth of Prewar Czechoslovakia 201
- Ladislava Tejchmanová (Praha)
The State-and-Security Interests of the Authorities of Political Administration and the Monitoring of Political Parties in the First Czechoslovak Republic (1918-1938) 211
- Zdeněk Kárník (Praha)
Between Prague and Moscow: Czech Social Democrats and Communists During the Polish-Soviet War of 1920 229
- Dan Gawrecki (Opava)
Different Views of the Czech, Polish, and German Historiography on the National Situation in Austrian Silesia During 1848-1918 239
- Milan Myška (Ostrava)
The Czech Struggle for the Hlučín Region Before 1920 255
- Peter Švorc (Prešov)
The Struggle for Subcarpathian Ruthenia in the 1920s in the League of Nations 267
- Eduard Kubů (Praha)
Edvard Beneš through the Eyes of the Wife of an Austrian Diplomat. From the Diary of Hedwig Mark (1925-1938) 285
- Ladislav Hladký (Brno)
T. G. Masaryk and His Troubles with the South Slavs 293
- Jerzy Tomaszewski (Warszawa)
The American Slovaks in Poland: May 1938 301
- Jaroslav Vaculík (Brno)
The Czechs in the Interwar Poland 311
- ## III. THE PROBLEMS OF INTERNATIONAL STABILITY
- Jindřich Dejmek (Praha)
Political Relations Between Czechoslovakia and Great Britain During the First Labor Government (January - November 1924) 321

Bohumila Ferenčuhová (Bratislava)	
Louis Barthou and the Czechoslovak Foreign Policy in 1934	339
Andrzej Essen (Kraków)	
The Echoes of Lord Rothermer's Campaign in Poland in 1927 (The Problems of Revisionist Propaganda in the Interwar Europe)	355
Luboš Švec (Praha)	
The Establishment of Authoritarian Regime in Latvia and Its Echoes in Czechoslovak Diplomacy and Journalism	363
Vladislav Moulis (Praha)	
Genrich Grigoryevich Yagoda: Criminal Victim	375
Jan Němeček (Praha)	
The Slovak-Yugoslav Relations in 1939-1941	385
Jaroslav Horejšek (Olomouc)	
Attempted Capital Investment in the Interwar Yugoslavia and the Causes of Its Failure	399
IV. WORLD WAR II AND ITS CONTEXT	
Piotr Wandycz (New Haven)	
Czechoslovakia in the Proceedings of the Polish Government in Exile 1939-1941	409
Zdeněk Jindra (Praha)	
Two New Arms Factories Established in Silesia During World War II	421
Rudolf Žáček (Opava)	
The Attitudes of the Czech Home Resistance to Poland and the Polish Home Resistance to Czechoslovakia in the Years of World War II	441
Jan Wanner (Praha)	
British-French Strategy in the Mediterranean in 1939-1940	455
Andrzej Kastory (Bochnia, Poland)	
Finland in the Politics of Great Powers in 1939-1940	473
Bohuslav Litera (Praha)	
The Significance of the Lend-and-Lease Act for the Soviet War Economy	491
Mečislav Borák (Opava)	
The Czech-Slovak Context of the Crime of Katyn	505

V. CONTINUITY AND DISCONTINUITY IN THE POSTWAR DEVELOPMENT

- Dušan Kováč (Bratislava)
The Slovak Germans in the Transfer Plans by the End of World War II 525
- Václav Pavlíček (Praha)
On Legality and Legitimacy of the Transfer of the German Population from Czechoslovakia 535
- Pavol Petruf (Bratislava)
Czechoslovak-French Political Relations in 1945-1948 545
- Katarína Zavacká (Bratislava)
The Censorship in Czechoslovakia in 1945-1948 555
- Ivan Kamenec (Bratislava)
Political Manifestoes by the Slovak Cultural Workers in 1936-1948 567
- Igor Lukes (Boston)
The Operation „Great Sweeper“: a Chapter from the History of the Cold War 575
- Jiří Vykoukal (Praha)
Education and the Postwar Reconstruction (Polish Universities in the First Years After World War II) 601
- Józef Lewandowski (Skogås, Sweden)
„So Wide is My Motherland“ 617
- Jan Rychlík (Praha)
First Conflict in Slovak-Czech Relations after November 1989: The Beginning of Independent Slovak Trade Unions and the Foundation of the Czechoslovak Confederation of Trade Unions 631